

Euskal liburugintza 2014

Joan Mari Torrealdei

Soziologian doktorea eta Kazetaritzan lizentziaduna

Atariko honetan, barruan garatuko dugunaren laburpentxoak aurkeztuko dugu.

Langintza honetan hasi, 1976an hasi nintzen, premia akademikoak tarteko, behin eta berriz azaldu izan dudanez. Euskal idazleak eta horien ekoizpena aztertu nahi nituen soziologiako tesinarako. Euskarazko argitalpenen zerrenda fidagarririk ez zegoen, ordea. Eta neu hasi nintzen informazio bibliografikoa bilatzen eta biltzen, beti ere geroko azterketarako aurrelan gisa.

Eta horrela 40 urte.

Urtea joan eta urtea etorri, informazioaren iturriak hobeto kontrolatzen ditut, eta fitxa bibliografikoa ere finduz joan naiz.

Gaur egun, nahiz eta ISBN gabekoak ere bildu, aztertu soilki ISBNdunak aztertzen ditut. Izan ere, alderaketak egin ahal izateko, irizpide horrek agintzen du.

2014ko lege gordailua duten euskarazko liburuak 2.110 dira. Aurreko urtetik gora egin du, eta badu garrantzirik, bi urtetan 424 titulu galdu baitzituen ekoizpenak. Iaztik hona titulutan 288 hazi da, baina orrialdetan 6.000 bakarrik.

Zertan dagoke igoera desberdinen gakoa? Euskarrietan, esango nuke. Izan ere, liburu analogikoa ez da hazi, kontrakoa baizik: 54 titulu gutxiago agertu dira 2014ko lege gordailuz. Kopuru orokorra gora eraman duena liburu digitala izan da, jautzia egin baitu: iaz %7 suposatzen zuen eta aurten

%22,2. Hori esanguratsua eta iraunkorra den, hurrengo urteetan ikusiko dugu.

ekoizpenaren baitan nobedadeek %75 suposatzen dute, iaz baino 6 puntu gehiago. Berrargitalpena, beraz, jaitsi egin da, baina ez bakarrik ehunekoetan; zifra absolutuetan ere bai.

Ekoizpen tematikoan, betiko ordena berreskuratu da aurretan, iazko salbuespenaren ondoren. Ia beti bezala aurreneko postuan dator hezkuntza eta irakaskuntzako liburua (%33,5); bigarrena, haur eta gazteentzako liburua (%29); eta urrutian datoz giza eta gizarte zientzietako liburua (%16), helduen literatura (%14) eta atzean are urrunago aisiako liburua (%3,8) eta zientzia eta teknika lantzen dituenak (%3).

Ekoizle kopurua berdin mantentzen dela esan daiteke, aktore askoz, aurretan 258. Uzta horretarako gehiegi ez ote diren galdetzea libre da. Erantzun aurretik, ordea, ekoizleen tipologia ikusi behar da, elkarren ondoan baitaude bertoko eta kanpokoak, elkarteak edo taldeak, udalak eta gainerako administrazioetakoak, irakaskuntza alorrekoak, egile editoreak eta beste.

Ekoizleen artean arreta bereziz aztertzeak dira ama-etxea kanpokoan daukaten editorialak, daukaten produkzio maila handia kontuan hartuta, eta are gehiago haur eta gazteen munduan daukaten eraginagatik. Zertan esanik ez da alor hori, haur eta gazteena, bereziki lantzekoa dela euskal gizartearen etorkizuna bermatzeari begira.

Irakurle ohartua jabetuko zen iaz liburugintzaren azterketa aldatu egin genuela. Aurretan ere berdin eginen dugu. Alegia, zati nagusia, garrantzizkoena, paperean ematen dugu, aldizkari analogikoan. Eta, webgunean, osorik agertuko da azterketa, paperezkoa gehi garapena, zehaztasun guztiekin (ikus QR kodea artikuluko honen amaieran).

Zifren dantza eta informazioaren iturburuak

Lanak ditu informazioa biltzeak.

2.110 titulu bildu ditugu Jakinen. Bildu dezente gehiago bildu ditugu, eta fitxatu ere bai. Baina azterketarako aintzat

hartu 2.110 titulu horiek, bi ezaugarri dituztelako: urte honetako lege gordailua dute eta ISBN identifikazio-marka.

Eta besteek zenbat bildu dute? Erreferentzia gisa bi hartzen ditut: PEEL gisa laburbildua, alegia, *Panorámica de la edición española de libros* gobernu espainiarreko kultura ministroak argitaratzen duena; eta lehen Precisa orain Conecta azterketa etxeak argitara ematen duena. Horiek Euskadiko Editoreen Elkartearentzat eta Espainiako Editoreen Elkartearen Federazioarentzat lantzen dute urtero bere txostena.

Hurrengo ataleko taulak biltzen ditu hirurok ematen ditugun emaitzak. Eta ez hori bakarrik: azken 15 urteotakoak ere bai. Begien bistakoa da, urtea joan eta urtea etorri, hiru zutabeok ez datozela bat zifretan.

Diferentziak, esan beharra dago, ez dira hutsaren pareko, ez eta hurrengoak. Nabarmenak dira, gehienetan edo beti. Ikus dezagun zertan diren 15 urteotako diferentziak. Nire zutabearen, guztira, 29.880 titulu agertzen dira, Conectakoan baino 2.366 titulu gehiago (27.514) eta PEELekoan baino 4.831 gehiago (25.049). Ez da huskeria, ez.

Datuen fidagarritasunaren arazoa dago jokoan. Diferentziak ez dira kopuru orokorretara mugatzen, gainera. Sakonago joz, beste hainbeste gertatzen da nobedadeak eta berrargitalpenak bereiztean, edota gaien sailkapenean.

Nire ustetan, diferentzia sortzen duten aldagaiak bi motatakoak dira, informazioaren iturburuari dagozkionak eta metodologiazkoak.

Conectak eta PEELek editoreen eskutik jasotzen dute informazioa, eskusiboki edo ia. Editoreak ematen du kopurua, eta horrekin batera gainerako ezaugarriak. Esaterako, editore bakoitzak sailkatzen du liburuaren gaia.

2.110 titulu bildu ditugu Jakinen. Bildu dezente gehiago, baina azterketarako aintzat hartu 2.110 horiek, bi ezaugarri dituztelako: 2014ko lege gordailua eta ISBN identifikazio-marka

PEELeen datuen oinarrian, editoreek Espainiako ISBNra bidaltzen duten informazioa dago. Conectak ere informazio iturri bera du, eta gainera horrek ez du kontrolatzen tituluaren fitxa bibliografikoa. Bietan editorea da informatzaile.

Gure informazio iturria eta gure metodologia bestelakoak dira. Hasteko eta behin, gaia geuk ematen diogu liburuari. Eta, noski, editoreen informazioaz baliatzen gara, baina ez horretaz bakarrik. Liburutegiak, ISBN, ELSN eta Internet arakutzen dugu, eta informazioa gurutzatu eta kontrastatu.

Hona 2014ko ekoizpenaren bilketak utzi dituen emaitzak:

- Argitaletxe eta argitaratzaileen eskutik lortu dugu ekoizpenaren %39,5.
- Liburutegien bidez (batez ere Koldo Mitxelena eta Donostiako Udal Liburutegiari esker) %18,6 eskuratu dugu.
- ISBN eta ELSNko fitxategiak aztertuz inguratu dugu informazioaren %38,8.
- Eta Internetetik %3,1en berri jakin dugu.

Harrigarri eta esanguratsu da editoreen bidetik %39,5 bakarrik eskuratzea. Batzuek liburuaren kulturari zenbateko garrantzia ematen dioten salatzen du horrek. Axolagabeke-ria horrek, orobat, beren profesionaltasuna auzitan jartzen du. Udal eta elkarte askok bidaltzen digute informazioa, eta bere burua edizioaren profesionaltzat daukaten batzuek ez. Ez al da salagarri? Eskerrak argitaletxe handienak eta txiki askok leial-leial urtero bidaltzen diguten. Jai du informazioa osoki bide horretatik jaso nahi duenak.

Jasotzen dugun eta bilatzen dugun informazioari esker fitxa bibliografikoak osatzen ditugu, 17 ezaugarri dituzten fitxak. Horien eskaintza ere egiten diogu gure irakurleari. Urte askotan aldizkarian bertan eman ohi genituen, baina badira zenbait urte webgunean jarri ditugula kontsultagai. Azterketarako erabili ditugun tituluak baino gehiago daude webguneko zerrendan. Izan ere, eduki aldetik interesgarriak izan eta arrazoiren batengatik ISBN gabe argitaratu diren batzuk erantsi egin dizkiogu zerrendari.

XXI. mendeko tituluak eta orrialdeak

<i>Urtea / Iturria</i>	<i>PEEL</i>	<i>Precisa / Conecta</i>	<i>Joan Mari Torrealdai</i>
2000	1.425	1.589	1.519
2001	1.326	1.621	1.488
2002	1.342	1.588	1.667
2003	1.487	1.576	1.949
2004	1.904	1.584	1.859
2005	1.793	2.094	2.098
2006	1.525	1.710	1.873
2007	1.552	2.009	2.173
2008	2.156	2.094	2.597
2009	2.040	2.022	2.363
2010	1.852	2.006	2.111
2011	1.809	1.942	2.246
2012	1.810	1.985	2.005
2013	1.396	1.812	1.822
2014	1.632	1.882	2.110

Ondoko taula komentatua dugu jada. Horizontalki irakurri, urtez urte hiruron ekarpena batera neur daiteke, batetik bestera dauden aldeak nabarmenduz, harrigarriak baitira, izan. Azaldu dugu gure ustetan zergatik.

Zutabe bakoitzaren emaitza globala aintzat hartuta agertzen den diferentziaren berri ere emana dugu jada.

Hamabost urteko emaitzaren bilketa honetan zein da batez besteko titulu kopurua informatzaile bakoitzaren arabera? PEELen batez besteko produkzioak 1.670 titulu lituzke, Conectaren batez bestekoak 1.824 titulu; eta nireak 1.992, hiruretan gorena: Conectak baino 164 eta PEELek baino 322 titulu gehiago urteko. Bada zerbait.

Argitaratzaileen jarduna

Argitalpenaren aktoreen izaera, jatorria eta jarduna elkarrekin gurutzatu eta ezaugarriak identifikatuz ekingo diogu atal honi.

Argitaletxe nagusien ekoizpena: 1.226 titulu

Beren beregi izendatu ditugu ekoizle ‘nagusi’, ezen eta ez handi, gurean ez baitago handirik nazioartekoekin alderaturik.

Esan nahi baita, zifra absolutuetan gure tamaina ezin dela Espainiako edo Frantziakoarekin berdindu. Estatu espainiarreko ehun emankorrenen zerrendan, gure ordezkari bakarra agertzen da, Elkar, eta berori 36. postuan.

<i>Argitaletxea</i>	<i>Nobedadeak</i>	<i>Berrargitalpenak</i>	<i>Titulu kopurua</i>	<i>%</i>
Elkar	160	170	330	15,6
Santillana-Zubia	168	–	168	8,-
Anaya-Haritz	71	62	133	6,3
Susaeta	99	32	131	6,2
Ikaselkar	15	100	115	5,4
Erein	49	40	89	4,2
Ttartalo	76	12	88	4,1
Edelvives-Ibaizabal	75	3	78	3,7
UEU	48	–	48	2,3
Edebé-Giltza	21	25	46	2,2
<i>Guztira</i>	<i>782</i>	<i>444</i>	<i>1.226</i>	<i>58,-</i>

Inguruko editoralgintzatan bezala, gurean ere hamar argitaletxe nagusiek ekoizten dute uztaren zati handia, askotan handiena. Gurean, 2014ko ekoizpenean %58 zor zaie nagusi horiei.

Handienen multzo hori heterogeneoa da. Egia da gehienetan ikasmaterialek pisu handia dutela, batez ere indartsuetan, baina ez da guztien kasua. Produkzio maila bera oso da desberdina: handienak 330 titulu ditu eta txikiak 46. Tituluen batez bestekoa 122,6 bada, batez besteko horren azpitik multzoko sei argitaratzaile daude.

Diferentzia handiena, hala ere, jatorriak dakar. Erdiz erdi daude jatorri espainiarrekoak eta euskaldunak, bertokoak eta kanpoko argitaletxeak. Aipatu egingo dugu orain, eta gero sakondu.

Ama-etxea kanpoan daukaten bosten artean, hamar nagusiek ekoitzi dutenaren %45,4 ekoitzi dute beraiek, batez ere lehen edizioko lanak eta gutxiago berrargitalpena (%27,5). Irakaskuntza liburua landu dute bereziki.

Bertoko bosten produkzioa bederatzi puntu altuagoa da: %54,6; orekatuagoa da gaien tratamenduan, eta berrargitalpenak indar handia du (%72,5).

Argitaratzaileen tipologia

<i>Argitaratzaile mota</i>	<i>Ekoizleak</i>	<i>Ekoizpena</i>	<i>%</i>
Bertoko argitaletxe pribatu komertziala	62	966	45,8
Kanpoko argitaletxeak	43	753	35,7
Argitaratzaile publikoa	43	115	5,5
Elkarte, talde, fundazio...	74	113	5,3
Irakaskuntzakoa	16	110	5,2
Besterik	20	53	2,5

Urtero-urtero argitaratzaileen tipologia bera mantentzen dut. Bost multzo identifikatu ditugu, ustez badituztela aski osagai identifikagarri barrura begira, eta besteengandik bereizteko elementuak ere bai. Honela deskribatzen dugu multzo bakoitza:

- Lehen multzoari izenburu luzea jarri diogu: ‘bertoko argitaletxe pribatu komertziala’. Izan ere, lau ezaugarri dituzte multzo horretakoek: Euskal Herrian kokatzeaz gainera, berton dute erabakigunea; profesionalak edo joera horretakoak dira; merkatuan dihardute; pribatuak dira, enpresak edo antzekoak dira. Denetan lehena da hori, ohiko argitaletxeetatik hurbilena da: horietako batzuk argitaletxe peto-petoak dira, beste asko gutxiago, baina eman dezagun guztietan beren egitekoa edo misioa argitalpena dela.
- Bigarren multzoan jarri ditugu ‘kanpoko’ argitaletxeak. Sarri edo beti komatxoen artean markatu izan dut kanpokotasun hori, nahiz eta horietako askok hemen baduten filialen bat. Horien etxe nagusia euskal lurretatik kanpo kokatzen da, eta han dago erabakigunea, horra gakoa. Hori seinalatzea oso da garrantzizkoa, nolako materialekin lan egin duten kontuan hartuta.
- Hirugarren multzoan kokatzen direnak identifikatzeko errazak dira, erakundeak, edozein tamainatakoak izanda ere: gobernuak, albo erakundeak, udalak. Alegia, antolamendu politiko-administratiboetako erakundeak maila guztietan.

- Laugarren multzoan zerrenda luzea datorke, hor kokatzen baititugu elkarteak, fundazioak, taldeak..., hots, multzo guztiz heterogeneoa. Zer dute elkarrekin? Nahiz eta bere misioa ez izan, liburuak argitara eman dituzte.
- Irakaskuntzako alorrak unibertsitateak, publiko eta pribatu, eta eskolak hartzen ditu bere baitan.
- Eta 'bestelakoak', azkenik, egile editore eta beste.

Bertokoak eta kanpokoak merkatu berean

Ekoizpenaren sailkapena bertoko eta kanpokoan artean

Gaiak/ Ekoizlea	Balio absolutuak				% bertikalak		% horizontalak		
	Bert.	Kan.	Gaine.	Guzt.	Bert.	Kan.	Bert.	Kan.	Gaine.
Ekoizpen osoa	966	745	399	2.110	100,-	100,-	45,7	35,3	19,-
HI	191	483	29	703	19,8	64,9	27,-	69,-	4,-
HG	350	237	22	609	36,2	31,8	57,5	39,-	3,5
GG	124	9	209	342	12,9	1,2	36,-	2,5	61,5
HL	251	5	40	296	26,-	0,7	85,-	1,7	13,3
AL	39	7	34	80	4,-	0,9	48,7	8,7	42,6
ZT	6	4	59	69	0,6	0,5	8,5	5,8	85,7
Besterik	5	-	6	11	0,5	-	45,5	-	54,5

Argitaratzaileen tipologian bi editore mota nabarmentzen dira, jatorria, produkzioa, liburu mota eta merkatuko lehia gurutzatuz. Biak dira profesionalak, komertzialak, enpresak. Elkarrengandik gehien bereizten dituen aldagaia erabakigunea da. Bertokoek Euskal Herrian dute egoitza nagusia, eta besteek Euskal Herriko mugetatik at, estatu espainiarrean. Bien arteko alderaketa egingo dugu hemen, azterketatik kanpo utzita gainerako ekoizleak, izan publikoak, izan elkarteak edo bestelakoak izan.

Taulak egoki biltzen ditu aztergai ditugun gaiak. Batetik, ekoizpen orokorrean bakoitzaren produkzioa nola kokatzen den, gai sailetan ikusten da. Zenbaki absolutuetan emana dago hori. Ehunekoetara lerratuko gara ondoren. Zutikakoak eta etzanak daude ehunekoetan. Ehuneko bertikala editore mota bakoitzaren ekoizpena mugatzen da, eta unibertso horretan bere uzta nola banatzen den agertzen du. Ehuneko

horizontalak, aldiz, gai eremua hartzen du aztergaitzat, eta hor editore mota bakoitzak duen esku hartzea aztertu nahi du, kontuan izanda beste eragileak ere alboan daudela.

Errealitate beraren hiru irakurketa direla esan genezake.

Ekoizpen osoa

Bertokoak 62 eragile dira eta kanpokoak 43. Ekoizpenaren 45,7 osatu dute haiek, eta kanpokoek %35,3, 10 puntu gutxiago, baina ratio hobea dute: 17,3 versus 15,5. Gainerako eragileek (153) %18,9 ekoitzi dute.

Horien produkzio ratioa asko aldentzen da aurrekoetatik: 2,6.

Aurreko datuek zera uzten dute garbi, liburugintzaren zati handi bat, oso esanguratsua gainera, Euskal Herritik kanpo mamitzen dela azken batean, nahiz eta bertan izan filialak. Beste hark zioen bezala, etorri

diren bezala joan daitezkeen kanpotarren esku dago produkzioaren zati handia, eta ez nolana hiko produkzio mota.

% bertikalak

Irakurketa bertikalak zer erakusten du?

Bertokoek egitura tematiko orekatuagoa daukate, sanoagoa, euskal kulturarekin konprometituagoa. Handiena, gauza jakina da, haur eta gazteei zuzendua literaturan eta ikasmaterialetan, %56, baina bada hortik kanpo ere bizitzarik. Helduen literaturan %26 ekoitzi dute eta %12,9 giza-gizarterako liburuetan.

Kanpokoek aukera tematikoa, ostera, bitan agortzen da, haur eta gazteentzako literaturan eta ikasmaterialetan. Euren produkzioaren %96,7 da hori (gogoratu bertokoenean %56 dela). Kanpokoek ekoizpenean huskeria da hortik kanpoko guztia: esaterako, %1,2 giza-gizartekoetan, eta ezin esanguratsua gainera literaturari ematen dioten (edo hobe, ematen ez dioten) garrantzia: %0,7, hau da, bost titulu.

Liburugintzaren zati handi bat, oso esanguratsua gainera, Euskal Herritik kanpo mamitzen da, nahiz eta bertan izan filialak

% horizontalak

Irakurketa etzanak gai saila hartzen du azterketa-eremu, eta horretan bertokoek eta kanpokoek zer landu duten neurtzen du. Eta, noski, beraiek landu ez dutena gainerako ekoizleen pentzura joan da.

Bi gai eremutan gertatzen da bien esku hartze handiena, gazte literaturan eta ikasmaterialetan. Haur eta gazteentzako liburuetan, iaz ez bezala aurten, bertokoek dute kanpokoek baino indar handiagoa: %57,5 versus %39. Oso bestelakoa da hezkuntza eta irakaskuntza liburuetakoko egoera. Hor kanpokoek %69 ekoitzi dute eta bertokoek %27 bakarrik. Azken datu horrexek pizten dit niri alarma argi gorria. Irakaskuntza liburuetan kanpokoek duten aldea sekulakoa da: 69 versus 27. Inori ez zaio ezkututzen horren garrantzia, den materiala izanda. Azken aldion tartea handituz doa, bertokoen kontra.

Hezkuntza proiektu gehienak inportaziokoak direla jakiteak zer pentsaturik eman beharko lioke bati baino gehiagori. Hala iruditzen zait niri. Baina ez dakit beste inork horrela ikusten duen. Erremedia dezakeen inork, esan nahi dut.

Hori baino larriagoa da egoera, gainera. Euskarazko materialez bakarrik ari naiz hemen, baina erantsi horri erdal argitaletxe horiek berek gure eskoletan zabaltzen dituzten erdarazko testuak. Merkatuaren zer kuota daukaten ez dakit, baina ziur nago ez dela huskeria.

Amore emanda ote gaude? Ala enteratu ere egin gabe? Edota ez ikusiarena egiten dugu? Ez dakit zer den larriago. Kontua da ikuspegi ez-abertzale-ez-euskaltzalea dela nagusi gure haur eta gazteen hezkuntzako liburu askotan, gehienetan. Datuek hori diote.

Eskolaz eskola zabaltzen den ikasmaterialak ikus litezke horretaz jabetzeko, nola kontatzen den gure historia, nola agertzen den gure geografia, gure herria EAera murriztua nola dagoen, euskararen estatusaren tratamendua zein den.

Ikasmaterial horietan, Euskal Herriaren zatiketa administratibo-politikoak kontsakturik gelditzen da, Espainian integratua, eta Ipar Euskal Herria iraganeko edo desagertua.

Zaila da, horrela, euskal curriculum propio eta beregaina lortzea. Bizpahiru etxe daude hori beren beregi lantzen dutenak. Eta ikuspegi espainiarra zabaltzeko dozena. Aurreko urteetan egin dudan bezala, gogoratu behar da indar erlazioa hemengoek kalterako dela. Ez dute baldintza beretan lan egingiten. Haien merkatua zabala da, Espainiako autonomiak. Testu bera da harako eta honako, atal eta egokitzapen batzuk salbu. Bertokoek, aldiz, merkatu bakarra dute, txikia, eta haiekin konpartitu beharrekoa. Haiek itzulpenarekin edo moldaketarekin datozen bitartean, hemengoek aurre-prozesu guztiak antolatu eta finantzatu behar dituzte, ordea: sorkuntza intelektuala, grafismoa, ilustrazioa, ahaztu gabe pedagogi taldeen eta irakasleen prestakuntza. Dabid Goliarekin lehiatu beharrean da.

Egonkortzera doan errealitate horren aurrean, gustatuko litzaidake egoeraz jabetzea nola euskalgintza eta sektoreak (edizioa eta irakaskuntza) hala politikariak eta administrazioak.

Eskaintza editoriala

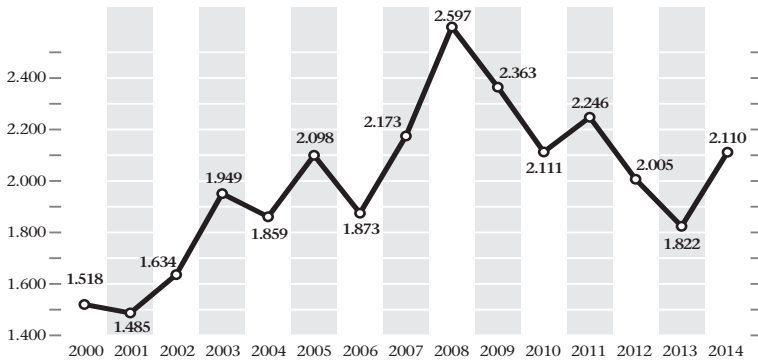
Era askotako agente editorialen kontua da edizioaren emaitza. Emaitza hori da eskaintza editorialari buruzko atal honetan arakatuko duguna, hainbat ezaugarri aztertuz, hala nola, titulu kopurua, egiletza linguistikoa eta kronologikoa. Eta hori, ez soilki urte bakarrean, baizik eta, fokua irekiz, 2000. urtetik gaurdainoko bilakaeran.

Eta hurrengo atalean mamira joko dugu, ekoizpen tematikora, gaien analisira.

2.110 titulu

Jaitsiera aipatuz hasi izan naiz azken bi urteotan. Aurten positiboa da notizia: 288 titulutan gora egin du kopuruak.

Baina, hara, iguera hori digitalari zor zaio, hor eman baita jauzia, eta ez paperari. Edizio analogikoak 54 unitate galdu ditu. Ez dakit aire berrien aurrerapena den hori, edo guztiz koiunturala. Denbora gehiago beharko dugu jakiteko.

Ondoko taulak azaltzen du hobekien esku arteko gaia, zein izan den, eta zein den gaur, edizio analogikoaren eta edizio digitalaren parte hartzea.

<i>Urtea / Liburu mota</i>	<i>Analogikoa</i>	<i>Digitala</i>	<i>Guztira</i>
2005	2.084	14	2.098
2006	1.869	4	1.873
2007	2.161	12	2.173
2008	2.507	90	2.597
2009	2.149	214	2.363
2010	1.884	227	2.111
2011	2.083	163	2.246
2012	1.902	103	2.005
2013	1.696	126	1.822
2014	1.642	468	2.110

Nobedadeak eta berrargitalpenak

Txanponaren bi aldeak bezala dira nobedadea eta berrargitalpena. Bata gabe besteak ez du existentziarik.

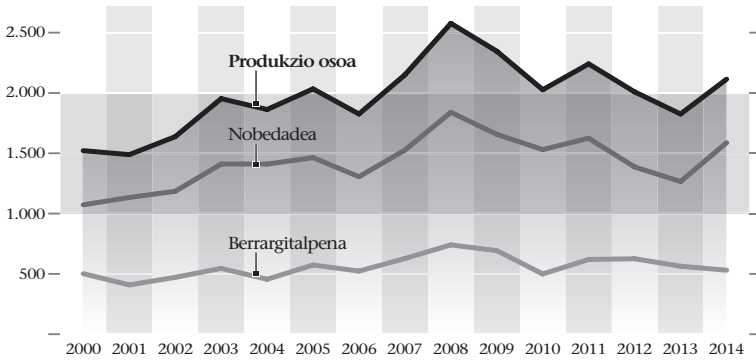
Bietan nagusi nobedadea da, lehen edizioa, kopuruz oparoen izateaz gainera sorkuntza ere badenez. Baina berrargitalpena ez da edizioaren aurpegi itsusia. Berredizioa liburuaren bigarren bitzta da eta, aldi berean, argitalgintzaren sostengua.

Lehen edizioan, zer den euskaraz sortua eta zer euskarara ekarria bereiztea ere komeni da.

Aurtengo emaitzetan %75 da nobedade edo lehen edizio, eta %25 berredizio zein berrinprimaketa; hau da, 1.583 titulu

dira lehenengoz inprimatu direnak (hobe esan, editatu direnak) eta 527 hainbatgarren aldiz argitaratuak.

Horietatik jatorrizkoak edo euskaraz sortuak %66 dira; eta itzulpenak edo euskarara ekarriak %34.

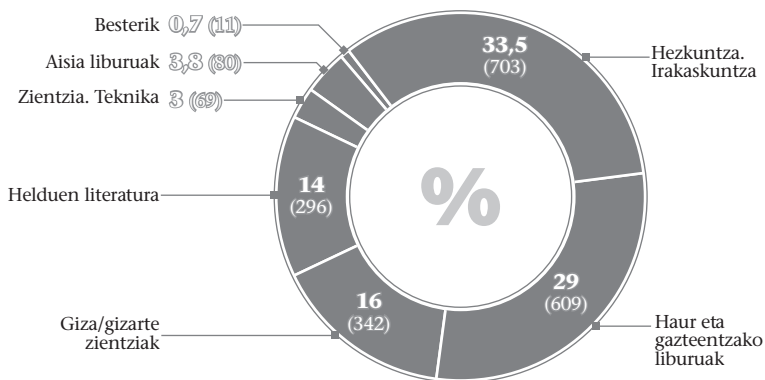
Ikusi dugu 2014an %75 dela nobedadea eta %25 berrargitalpena, lautik bat. Azken 15 urteotako batez bestekoa apalxeagoa da nobedadeetan, %72,3, baina ez berrargitalpenetan, %27,7. Ez dakit bien arteko erlazioa egokia denentz, ez dakit. Nik neuk berredizioari garrantzi handi eta berezia ematen diot kultura baten normalizazioan. Herri bat irakurzaile bihurtu nahi denean, edizio berriak, bizitza berriak eta desberdinak, formatu diferentetakoak, behar ditu. Edizio frantsesean berrargitalpenak pisu handia du. Eredu hori dut maite, eta ez titulu berrietan *best seller*-aren ametsa jarrita daukan edizioa.

Ohar metodologiko pare bat merezi du berredizioaren tratamenduak. Lehenak zerikusi zuzena du nire artxiboarekin: ez dut bereizten berrinprimaketa eta berrargitalpena. Eta bigarrenak teknologiarekin du zerikusia: teknologiaren aurrerapenari esker, argitaletxeak uneoro erabaki dezake berredizioa, kopuru oso txikitzen egin eta premiei berehala erantzuteko moduan. Garai batean, ordea, titulu baten arrakasta aurreikusten zenean, tirada handia egin ohi zen eta biltegian gorde. Hori dela eta, gaurko bost ediziok agian ez du orduko baten adina ale osatzen askotan.

Urtea	Nobedadea	Berrargitalpena
2000	70,4	29,6
2001	76,1	23,9
2002	72,3	27,7
2003	72,2	27,8
2004	75,7	24,3
2005	71,9	28,1
2006	71,5	28,5
2007	71,-	29,-
2008	71,-	29,-
2009	71,-	29,-
2010	75,5	24,5
2011	72,5	27,5
2012	69,-	31,-
2013	69,-	31,-
2014	75,-	25,-
Batez beste	72,3	27,7

ekoizpen tematikoa

Zer idatzi den aztertzen dugun hirugarren atal honetan, zortzi sail bereizten ditugu urtero: 1) hezkuntza eta irakas-kuntzako liburuak; 2) haur eta gazteentzakoak; 3) giza eta gizarte zientzietakoak; 4) helduen literaturakoak; 5) zientzia eta teknika alorretakoak; 6) aisiakoak; 7) orotarikoak; 8) er-lijioak. Horra zortziak, baina horietako sei hornituenak jorratuko ditugu hemen. Azpisektore horiek banan-banan arakatuko ditugu, baina on da hasieran ikuspegi globala ematea. Helburu hori dute hurrengo grafiko eta laukiak.

<i>Gai multzoa</i>	<i>Zenbaki absolutuak</i>	<i>%</i>	<i>2014/2000</i>
Hezkuntza/Irakaskuntza	703	33,5	+ 38,-
Haur eta gazteentzako liburuak	609	29,-	+ 64,-
Giza/Gizarte zientziak	342	16,-	+ 33,6
Helduen literatura	296	14,-	+ 15,6
Zientzia/Teknika	69	3,-	+ 17,-

Azpisektore horiek banaka aztertzeke orduan, lauki batean bildu ditugu horietako bakoitzaren ezaugarri eta aldagai nagusitxoena, eta ez aurtengoak bakarrik, azken bost urteetara hedatu baitugu ikuspegi bera. Hauek dira aldagaiak: titulu eta orrialde kopuruak, noski, baina baita ere gaiaren pisua ekoizpenean, urte arteko eboluzioa, nobedadeetako itzulpena, berrargitalpenak eta liburuaren tamaina.

Hezkuntza eta irakaskuntza: 703 titulu

	2010	2011	2012	2013	2014
<i>Hezkuntza/Irakaskuntza</i>	525	725	727	533	703
Ekoizpenaren %	24,3	32,-	36,-	29,-	33,5
Urtetik urtera %Δ	-34,3	38,1	0,3	-26,7	31,9
Itzulpenen % (1. edizioan)	17,7	17,-	21,5	27,-	12,3
Berrargitalpenen %	43,4	37,-	45,-	49,5	38,7
Orrialde kopurua	63.272	87.908	88.162	65.651	61.054
Orrialde kopurua liburuko	120,5	121,2	121,2	128,7	124,6

Liburu gehien alor honetan publikatu da, 703 titulu, eta horrek ekoizpenaren %33,5 egiten du.

Hazi egin da aurtan, 170 titulu gehiago.

Lehen edizioeko itzulpenaren pisua %12,3 da.

Ez zait iruditzen egiazko datua. Formalki bai, baina egiazki ez. Itzulpenaren pisua hamaika aldiz handiagoa dela kontentziturik nago. Sail honetan kokatzen da erdal jatorriko editorialen produkzio gehiena. Liburu mota hori proportzio handi-handi batean, eta batzuetan osoki, erdarazkoaren itzulpena da, hemengo filialetan txertatzen zaizkion egokitzapen eta moldaketekin osatua. Baina liburu askotan ez da inon agertzen itzulpenaren arrastorik, liburuaren fitxa teknikoan ezkutatu egiten da, merkatu arazoengatik suposa daiteke,

baimen administratiboengatik ez bada behintzat. Kontua da liburu hori euskal jatorriko liburutzat ematen dela osoki, baina egia besterik da.

Barne sailkapena

Lehentasunak merkatuak markatzen ditu hemen, beste inon baino gehiago.

Ezaugarri berak edo berdintsuak ditu urteroko argazki honek: lehen hezkuntzaren gorentasuna, urrutira DBH, eta gero enparauak.

Didaktika. Pedagogia. Orientabideak.....	4,2
Hezkuntzaren antolakuntza.....	0,9
Haur eskola. Oinarrizko irakaskuntza.....	17,2
Lehen Hezkuntza.....	51,5
Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza.....	23,-
Besterik.....	3,2
	%100

Haur eta gazteentzako argitalpenak: 609 titulu

	2010	2011	2012	2013	2014
<i>Haur/Gazte</i>	603	648	575	604	609
Ekoizpenaren %	28,-	29,-	28,5	33,-	29,-
Urtetik urtera %Δ	11,8	7,4	-11,-	5,-	0,8
Itzulpenen % (1. edizioan)	59,5	66,-	75,-	79,-	63,-
Berrargitalpenen %	30,5	38,-	34,-	34,-	27,5
Orrialde kopurua	45.267	48.307	43.421	46.519	39.564
Orrialde kopurua liburuko	75	74,5	75,5	78,5	68,8

Azpisail honetako 609 titulu horiek %29ko pisua hartzen dute ekoizpenean. Bigarrena da zerrendan, irakaskuntzaren ondoren, iazko lehen maila galduta.

Mantendu egin da aurtan, 5 unitate soilik igota.

Itzulpenak tradizionalki pisua handia du liburu mota honetan: %63. Euskal idazleek ez dutelako abastorik ematen izan daiteke, edo erdaretan promozionaturik datozen tituluak arrakasta errazagoa dutelako. Ez dakit esanguratsua den, baina berrargitalpenean ez du indar bera izan itzulitako

liburuak (%46). Jatorrizko euskal liburuak berrargitaratze-ko proportzio hobea duela esan nahiko luke datu horrek. Berrargitalpena, egia esan, ez da liburu tipo honetan espero daitekeen bezain handia: %27,5. Merkatua nekez berritzen delako adierazlea ote?

Giza eta gizarte zientziak: 342 titulu

	2010	2011	2012	2013	2014
Giza/Gizarte	403	362	270	243	342
Ekoizpenaren %	19,-	16,-	13,5	13,5	16,-
Urtetik urtera %Δ	-13,-	-10,2	-25,4	-10,-	40,7
Itzulpenen % (1. edizioan)	24,3	19,-	27,5	21,-	23,3
Berrargitalpenen %	6,9	7,-	9,-	7,5	4,7
Orrialde kopurua	85.225	74.803	53.543	46.498	57.703
Orrialde kopurua liburuko	211,4	206,6	198,3	220,3	227,1

342 titulu horiek hirugarren lekuan jartzen dute liburu mota hau, %16ko pisuarekin.

Hazi egin da aurren, 99 titulu gehiago.

Itzulpen askorik ez du, %23,3; beraz, produkzio propioa da nagusi. Ez du berrargitalpenik, ia batere ez, %4,7 besterik ez, zoritxarrez. Horixe da liburu mota honek azaleko erroak dituela adierazten duen seinalea.

Barne sailkapena

Filosofia eta psikologia.....	13,1
Soziologia. Estatistika. Politika. Ekonomia.....	20,3
Zuzenbidea. Administrazioa.....	7,3
Etnologia. Etnografia.....	3,8
Edertia.....	17,8
Filologia. Hizkuntzalaritza.....	18,2
Geografia. Historia.....	19,5
	%100

Sail honek bere baitan dituen zazpi azpisail horietan ekoizpena banatzen dugularik jabetzen da bat zein den txikia produkzioa hedadura hagitik zabala duen eremu honetarako. Azpisailik hornituenak lau dira, eta 60-70 tituluz elikatzen da bakoitza.

Helduen literatura: 296 titulu

	2010	2011	2012	2013	2014
<i>Helduen literatura</i>	295	302	267	254	296
Ekoizpenaren %	14,5	13,5	13,5	14,-	14,-
Urtetik urtera %Δ	-23,2	2,4	-11,6	-4,9	16,5
Itzulpenen % (1. edizioan)	16,5	23,-	24,-	25,5	29,3
Berrargitalpenen %	24,3	21,-	21,7	24,5	21,6
Orrialde kopurua	41.346	50.292	48.531	42.992	43.819
Orrialde kopurua liburuko	140,1	166,5	181,9	187,7	204,7

Sail honetako 296 tituluaren pisua %14 da, 2013an bezainbatekoa proportzionalki, baina zenbaki absolutuetan 42 titulu gehiago.

Itzuli diren literatur liburu berriak %29,3 dira, 86 titulu.

Espero zitekeenaren bestaldera, helduen literaturan %21,6 bakarrik berrargitaratzen da, 64 titulu. Kontsumoa salatzen du horrek, ez dela horren handia nahiz eta irenslea izan

Espero zitekeenaren bestaldera, %21,6 bakarrik berrargitaratzen da, 64 titulu. Literaturaren kontsumoa salatzen du horrek, ez dela horren handia nahiz eta irenslea izan. Gutxi asko kontsumitzen bide dute, eta titulu gutxi batzuek berrargitalpen ugari bide dituzte. Eta merkatu berririk, ari al da sortzen merkatu berririk?

Generoka

Eleberria. Ipuina.....	74,3
Olerkia.....	15,3
Antzerkia.....	1,3
Herri-literatura. Bertsoa.....	1,7
Literaturaren teoria, azterketa eta historia.....	3,7
Besterik.....	3,7

%100

Beti bezala, narratibak du lehoiaren zatia: %74,3. Sekulako atzerapenarekin dator olerkia bigarren lekuan: %15,3. Dozenara iristen ez den ekoizpena dute gainerakoek.

Gainerakoak

Kokagune honetan, zientzia eta teknika eta aisiako alorrekoen gainera, erlijioak eta orotarikoak sartu ohi ditugu, baina espresuki aurkeztu aurreneko biak aurkezten ditugu soilki, tamainagatik.

Zientzia eta teknika: 69 titulu

	2010	2011	2012	2013	2014
Zientzia/Teknika	173	112	83	86	69
Ekoizpenaren %	8,6	5,-	4,-	4,5	3,-
Urtetik urtera %Δ	23,6	-35,-	-25,9	3,6	-19,7
Itzulpenen % (1. edizioan)	29,5	18,-	28,-	18,5	27,-
Berrargitalpenen %	4,6	13,-	10,8	5,8	8,7
Orrialde kopurua	19.845	15.375	12.690	10.339	12.663
Orrialde kopurua liburuko	114,7	137,2	152,8	137,8	226,1

69 tituluk ezin pisu handirik eman ekoizpenean: %3. Oso jaitsita dago sail hau, ez dakit zergatik. Ematen du korrontearen aurkako noranzkoan goazela. Produkzioa gero eta txikia-koa eta berrargitalpenik gabea, sei titulu guztira. Antza denez, euskalgintzaren ahulezia sozialaren beste adibide bat da hori.

Zientzia zehatzak. Natur zientziak.....	36,2
Medikuntza.....	23,2
Ingeniaritza. Teknologia.....	20,3
Zientzia eta teknika aplikatuak. Industria.....	20,3
	%100

Lau azpisailetan bereizi dugu produkzioa, eta, ikus daitekeenez, modu nabarmenean ez bada ere, zientzia zehatz eta naturazkoetara lerratzen da joera. Produkzioa txikia da, txikiegia, baina orekatua.

Aisia liburuak: 80 titulu

Hitz gutxitan esanda, aisia liburuak indar gutxi du, 80 titulu eta %3,8ko pisua. Bere ahulezia ez da kuantitatiboa bakarrik: erdia baino gehiago (%55) itzulpena da, eta ia ez dauka berrargitalpenik.

Euskal liburugintza 2014

Musika.....	16,3
Argazkia.....	13,7
Jolasa. Jokoa. Kirola. Atletismoa.....	11,3
Ikuskizunak (antzerkia, zinema.....)	10,-
Kiosko literatura.....	48,7
	<i>%100</i>

Liburu mota hau euskaraz barik erdaraz kontsumitzeak uste dut gure gizartearen diglosia adierazten duela. Horrek ere bai.

2014ko LIBURUAK: GAI SAILKAPENA

Sailak	Zenb. abs.	%
0. OROTARIKOAK	643	30,6
— Zientzia eta kulturaren oinarri orokorrak. Bibliografia.		
Katalogoak. Bibliotekonomia. Entziklopediak. Kazetaritza.		
Museoak	34	1,6
— Haur eta gazteentzako argitalpenak	609	29,-
1. FILOSOFIA	45	2,1
— Metafisika. Ontologia. Estetika. Filosofia sistemak. Psikologia.		
Logika. Etika	45	2,1
2. ERLIJOA. TEOLOGIA	7	0,3
— Berezko teologia. Biblia. Kristologia. Mariologia. Teologia morala.		
Liturgia. Pastoral teologia. Eliza. Kristauez besteko erlijioak	7	0,3
3. GIZARTE ZIENTZIAK	810	38,4
— Soziologia. Estatistika. Demografia. Politika. Ekonomia.		
Zuzenbidea. Herri administrazioa. Gizarte laguntza. Etnologia	107	5,1
— Hezkuntza. Irakaskuntza. Heziketa. Pedagogia	703	33,3
5. ZIENTZIA HUTSAK. ZIENTZIA ZEHATZAK ETA NATURALAK	25	1,2
— Matematikak. Astronomia. Fisika. Kimika. Geologia. Metereologia.		
Paleontologia. Biologia. Botanika. Zoologia	25	1,2
6. ZIENTZIA APLIKATUAK. MEDIKUNTZA. TEKNIKA	44	2,1
— Medikuntza. Ingeniaritza. Teknika. Nekazaritza. Basogintza.		
Zooteknia. Etxeko ekonomia. Industria. Zenbait industria eta lanbide.		
Eraikuntza. Sukaldaritza	44	2,1
7. EDERTIA. JOLASAK. KIROLAK	94	4,4
— Edertia. Estetika. Hirigintza. Arkitektura. Eskultura. Marrazketa.		
Margogintza. Argazkigintza. Musika	85	4,-
— Jostaldiak. Jolas eta jokoak. Kirolak	9	0,4
8. FILOLOGIA. LITERATURA	358	16,9
— Hizkuntzalaritza. Filologia	62	2,9
— Literatura. Literatur generoak	296	14,-
9. BIOGRAFIA. KONDAIRA. GEOGRAFIA	84	4,-
— Biografiak	27	1,3
— Kondaira. Geografia	57	2,7
GUZTIRA	2.110	100